

Klimat- och näringslivsdepartementet,
Naturmiljöenheten
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.nm@regeringskansliet.se

Klimat- och näringslivsdepartementets dnr
KN2024/02252

2024-12-05

LM2024/0066971

Remissvar på Promemoria angående Strandskyddet vid små sjöar och vattendrag

Sammanfattning

Lantmäteriet hänvisar i detta svar i huvudsak till tidigare lämnat svar från 2021-04-27 till Miljödepartementet med ert dnr M2020/02032 och Lantmäteriets dnr LM2021/002787 med namnet "Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd– (SOU2020:78)" i frågan om strandskyddet vid små sjöar och vattendrag. Sedan detta remissvar lämnats har Lantmäteriet tillsammans med länsstyrelserna getts i uppdrag att ta fram en digital modell för strandskydd som gjorts inom regeringsuppdraget "M2022/01080 Uppdrag att ta fram en digital redovisning av strandskyddade områden".

Lantmäteriet vill i detta yttrande påpeka att ett genomförande av förslaget kommer att innebära att uppdragets mål med en heltäckande digital redovisning av strandskyddet inte kommer att vara möjlig. Till följd av att strandskyddet inte kommer att kunna redovisas på ett tydligt och entydigt sätt kommer utredningens förslag vidare medföra att handläggningen av lantmåteriförrättningar kan komma att försvåras och fördras.

Lantmäteriet avstyrker att förslaget genomförs innan frågan om heltäckande digital redovisning av strandskyddet har lösts eftersom det förhindrar möjligheterna att på ett enkelt sätt bedöma var strandskydd råder. Avsaknad av en sådan redovisning bedömer Lantmäteriet även försvårar provningar och processer vid byggnation. Genomförandet leder inte till ökad tydlighet eller att enkla gränsdragningar kan ske så länge som frågan om redovisningen inte är löst.

En försämrad redovisning av strandskyddets utbredning försvårar även en digitaliserad samhällsbyggnadsprocess.

Lantmäteriets överväganden och redovisning av konsekvenser av förslaget

REDOVISNING AV OCH FRAMTAGANDE AV UNDERLAG FÖR DIGITAL REDOVISNING AV VAR STRANDSKYDD GÄLLER – KONSEKVENSER OCH REKOMMENDATIONER

Redan genomförda översiktliga studier inom Lantmäteriet har visat att det kan vara mycket svårt att med befintliga kartor och flygbilder avgöra om ett vattendrags bredd är större eller mindre än två meter. Lantmäteriets kartor har en indelning som visar skillnaden mellan ett vattendrag som är smalare än sex meter (enkeldragen redovisning) eller bredare än sex meter (dubbeldragen linje). Kartorna kan av den anledningen inte ligga till grund för redovisningen av strandskyddets omfattning kring vattendrag smalare än sex meter. Även när det gäller redovisningen av sjöars strandlinje är redovisningen på Lantmäteriets kartor svåra att lägga till grund för en noggrann redovisning av strandskyddet. Den strandlinje som redovisas i kartorna är till sin natur en konstruerad gräns, grundad på en bedömning huvudsakligen från flygbilder. Bilderna visar aktuellt vattenstånd vid fotograferingstillfället och ger ingen vägledning kring hur vattenståndet i flygbilden är i förhållande till normalt medelvattenstånd. Även om det finns ett bra underlag ska man därför vara medveten om att det finns påtagliga svårigheter att redovisa strandskyddet annat än schematiskt på en karta. För att verkligen se var gränsen för strandskyddet går, behövs i många fall en bedömning på aktuell plats inkluderande en avståndsmätning. Detta innebär att det skulle krävas en mycket stor arbetsinsats för att åstadkomma en redovisning av strandskyddet ens med meternoggrannhet. Med hänsyn till det sagda skulle Lantmäteriet vid ett genomförande av förslaget sannolikt kunna bli inblandat i ett mycket omfattande digitaliseringsarbete av strandlinjer.

Om det nya förslaget antas kommer hela arbetet med att ta fram en digital modell för strandskydd som gjorts inom regeringsuppdraget ”M2022/01080 Uppdrag att ta fram en digital redovisning av strandskyddade områden” behöva göras om utifrån de nya förutsättningarna. Det vore väldigt synd med tanke på de resultat som uppnåtts i att få fram en gemensam digital modell för strandskydd där implementation avses ske under våren 2025 utifrån nuvarande regelverk och underlag.

Det nya förslaget skulle generera mer komplexa geometrier, vilket omöjliggör en automatisk generering (buffring) av generellt strandskydd. Det skulle inte bli möjligt att inom regeringsuppdraget ”M2022/01080 ta fram en digital nationell redovisning av generellt strandskydd”.

Om förslaget antas kommer det troligtvis att medföra att digitaliseringen av strandskydd behöver stoppas och ersättas med en återgång till manuell hantering under en lång tid framöver.

Vid varje upphävande av strandskydd för små sjöar eller vattendrag genereras ytterligare en geometri som behöver synkroniseras med andra strandskyddsgeometrier.

Det vore inte resurseffektivt om ett nytt uppdrag gällande redovisning av strandskyddet påbörjas innan nuvarande strandskyddsuppdrag blivit slutfört.

Upphävande av strandskydd för mindre vattendrag smalare än 2 m och mellan 100 och 200 m i längd kommer att generera komplexa geometrier som är omöjliga att generera i ett digitalt strandskydd. Utifrån de begränsningar som finns kommer dessa geometrier istället behöva föras in manuellt i systemen.

Att fastställa strandlinjen digitalt är idag svårt och komplext, att fastställa vattendrag med 2 m bredd vid normalvattenstånd är betydligt svårare med dagens teknik, vilket gör att osäkerheten i det digitala materialet ökar radikalt och kräver i nästan alla fall manuell kontroll. Små sjöar är enklare men vattendrag för till- och avrinning om dessa är större än 2 meter genererar komplexa geometrier vilket påverkar prestanda i digitala tjänster.

I slutredovisningen av regeringsuppdraget M2022/01080 kommer det lyftas fram att för att länsstyrelsens produkt "Strandskydd" framöver ska kunna utgöra ett bättre underlag för prövning och planering behöver det kartunderlag som produkten baseras på utvecklas. Det kartunderlag som produkten "Strandskydd" baseras på idag är inte framtaget för strandskyddets syften men utgör det bästa tillgängliga alternativet i dagsläget.

För att förbättra kartunderlaget behöver redovisningen av vattenförekomster och strandlinjer kompletteras och preciseras. I dag sker kontinuerlig ajourhållning av kartunderlaget genom mätning i nya flygbilder. För att framgent ytterligare förbättra detta bör det övervägas och analyseras om andra insamlingsmetoder kan bidra till en bättre redovisning. Kartunderlaget behöver också anpassas till strandskyddets syften, exempel på sådana anpassningar är hur vassområden redovisas samt förbättrad detaljeringsgrad när det kommer till beskrivning av ett vattendrags bredd. I dagens kartunderlag redovisas vattendrag bredare än 6 meter med strandlinjer på båda sidor, smalare vattendrag redovisas endast med mittlinje.

Regeringen bör därför ge Lantmäteriet i uppdrag att utreda möjligheterna att ta fram ett kartunderlag som redovisar strandlinjer på ett sätt som tillgodoser strandskyddets behov. En sådan utredning skall utföras tillsammans med länsstyrelserna. För detta krävs särskild finansiering.

REDOGÖRELSE AV PÅVERKAN PÅ FASTIGHETSBIKDNINGEN MED DESS KONSEKVENSER

I enlighet med tidigare remissvar anser Lantmäteriet att fastighetsbildning kommer att bli tillåtet i fler fall. Lantmäteriet anser även att handläggningen av lantmäteriförrättningar i de fall det är uppenbart att vattendragen eller en mindre sjö inte genererar strandskydd kommer att gå snabbare och bli billigare.

Dock kan förslaget i de fall där det inte är uppenbart att strandskydd inte gäller, leda till konsekvenser i form av mer omfattande utredning. Detta bedöms innebära att utredningen av om strandskydd råder kommer att bli mer frekvent förekommande, vilket i fler förrättningsärenden än med dagens regler kommer att kräva en omfattande prövning av om strandskydd råder. I ärenden där strandskydd visar sig råda innebär detta att prövning beträffande strandskydd hanteras utifrån två aspekter, dels om strandskydd råder, dels om åtgärden som förrättningen prövar motverkar strandskyddets syften. Lantmäteriet bedömer att den företeelsen kommer att öka med förslaget. Dessa ovan nämnda effekter kommer att innebära

att förrättningskostnader hänförliga till utredning av strandskydd, totalt sett blir högre vid förrättningsverksamheten och för den som söker lantmäteriförrättning.

Eftersom det saknas förutsättningar att med dagens kartmaterial bedöma skillnader i bredd ned mot två och tre meter krävs ytterligare utredningsinsatser vid ett genomförande av förslaget. Detta eftersom i de fall det inte är uppenbart att vattendraget är mindre än två meter, krävs normalt besiktning i fält samt eventuell mätning av vattendrag eller mindre sjö. Typisk vegetation kring vattendrag bestående av bland annat träd med trädkronor som skymmer vattendrag i flygbilder bidrar ytterligare till svårigheter att bedöma frågan endast med stöd av kartmaterial. Det finns liknande och ytterligare utmaningar vid bedömning av arealen av en mindre sjö. Dels med hänsyn till vegetation, uppgrundning och igenväxning, dels med hänsyn till olika formationer med anledning av insjöns ursprung som till exempel kan vara en s.k. korvsjö från ett meandrande vattendrag.

Den ökade utrednings- och prövningsinsats som kan förväntas med hänsyn till förslaget kommer att drabba sakägare genom ökade kostnader samt längre handläggningstid i de ärenden som detta aktualiseras i.

En annan effekt som kan uppstå vid fastighetsbildning är att det bedöms komma att innebära ett ökat behov av samråd med kommun och länsstyrelse i deras roll som dispensmyndighet samt med länsstyrelsen i deras roll att bevaka allmänna intressen i en lantmäteriförrättning avseende frågan om strandskydd råder.

Lantmäteriets beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Susanne Ås Sivborg. I den slutliga handläggningen av ärendet har också deltagit ställföreträdande generaldirektören Anders Lundquist, verksamhetsområdescheferna Arwid Dahlberg och Marika Ström, enhetschefen Catharina Hökby, informationsutvecklaren Per Åberg, juristen Ursula Gårdendahl samt lantmätarna Thomas Holm och Linda Pantzar, den sistnämnde föredragande.

För Lantmäteriet

Susanne Ås Sivborg
Generaldirektör

OM PERSONUPPGIFTER

När Lantmäteriet samlar in personuppgifter ska myndigheten lämna information om den behandling av personuppgifter som görs. Informationen går att hitta på hemsidan <https://www.lantmateriet.se/personuppgifter> eller genom att kontakta Kundcenter på telefonnummer 0771-63 63 63.